

Haridus- ja Teadusministeerium ja MTÜ Jaan Tõnissoni Instituut sõlmisid lepinguprojekti "Kodanikuühiskond ja kodanikuharidus"

Projekti sisuline kokkuvõte

MTÜ Jaan Tõnissoni Instituut (JTI) asutati 17. aprillil 1991. aastal. Instituudi missiooniks on kaasa aidata Eesti demokraatlikule arengule ning kodanikuühiskonna tugevdamisele.

MTÜ Jaan Tõnissoni Instituudi poolt esitatav projekt „Kodanikuühiskond ja kodanikuharidus“ on eelkõige suunatud „Kodanikuühiskonna Arengukava 2011-2014“ Meede 2. „Eesti elanike teadlikkuse kasvatamine demokraatliku ühiskonna toimimisest, osalemise olulisusest ja võimalustest ning õigustest ja vastutusest kodanikuna/Kodanikuhariduse sisu ja kvaliteedi parandamine“ rakendamiseks. Projekti „Kodanikuühiskond ja kodanikuharidus“ ülesandeks on oluliselt tugevdada kodanike usaldust riigi, riigistruktuuride ja valitsuse vastu. Vastastikune usaldus on aluseks tugeva ja mittelõhenenud ühiskonna olemasoluks ja riigi ning kodanikuühiskonna arenguks. Kodanikuharidus on uue kodanikuühiskonna arengukava üks prioriteete. Kodanikuhariduse tõhustamisel on äärmiselt oluliseks sihtgrupiks noored. Projekti üheks eesmärgiks on kaasata kõik kodanikuühendused, sealhulgas erakondade koolituskeskused, kes reaalselt tegelevad kodanikuharidusega. Perioodil november 2010- mai 2011 viiakse projekti raames läbi seminaride sari, et leida parimad lahendused, kuidas aidata kaasa kodanikuhariduse arendamisele ja kodanikuühiskonna tugevdamisele ning kuidas kaasata sellesse protsessi keskkoolides ja kõrgkoolides õppivaid noori. Sari koosneb 3seminarist, mille järel viiakse läbi teemat üldisemalt käsitlev ja seminaridel analüüsitud alateemasid kokkuvõttev konverents. Projekti tulemused fikseeritakse projekti raportis, mis on eelkõige suunatud kodanikuühiskonna katusorganisatsioonidele, Teadus- ja Haridusministeeriumile, kõrgkoolidele ja erakondadele. Projekti käigus püütakse muu hulgas leida optimaalne lahendus erakondlike koolituskeskuste kaasamiseks koolide õppeprogrammis oleva ühiskonnaõpetuse programmi. Projekti raames toimuvate ürituste olulisemaks sihtgrupiks on õppivad noored ja ühiskonnaõpetuse õpetajad.

Seminarid:

1. Kodanikuharidusest läbi aegade

- Eeldused ja algus
- Riiklik haridussüsteem ja kodanikualgatus
- Kodanikuharidus Euroopas ja Põhjamaades
- Ameerika kogemus
- Riikliku ajupesu kogemused
- Kodanikuharidus tugeva kodanikuühiskonna osana

2. Eesti kodanikuhariduse lugu, olevik ja tulevik

- Kodanikuharidusest Eestis enne II maailmasõda
- Nõukogude ühiskonnaõpetus – ajupesu ja selle tulemuslikkus
- Uus algus 1980ndate lõpust 1990ndate keskpaigani
- Kodanikuhariduse edendajad ja levitajad:- sh koolitusorganisatsioonid ja erakondlikud koolituskeskused

3. Kodanikuühiskond ja kodanikuharidus-Algus ja arengusuunad

- Eesti kogemus: Avatus Eesti Fond, Jaan Tõnissoni Instituut, katusorganisatsioonid, erakondade koolituskeskused jms
- Rahvusvahelised demokraatiavõrgustikud
- Meie peamised sihtriigid
- Arengukoostöö võimalused
- Uued suunad vabäihenduste arengus, uskdogukondlikkuse roll

Konverents: Kodanikuharidus kaasaegses demokraatlikus ühiskonnas

- Kokkuvõtted seminaridest
- Vajadusest ja võimalustest tugevdada kodanikuharidust Eestis
- Poliitilisest kokkuleppest kodanikuhariduses
- Edasised sammud ja soovitus

Kodanikuharidus on hetkel koostatava „Kodanikuühiskonna Arengukava 2011-2014 „ oluline prioriteet. „Kodanikuühiskonna Arengukavas 2011-2014“ on kodanikuhariduse alateema fikseeritud järgmiselt:4. KodanikuharidusEesmärk:Kodanikuharidus on süsteemselt koordineeritud ning tõhusalt korraldatud, toetades Eesti elanike aktiivset ja vastutustundlikku osalemist ühiskonnaelus.Selgitus:Süsteemselt koordineeritud programmiline lähenemine suurendab kodanikuhariduse kättesaadavust, mitmekülgust, toimivate algatuste järjepidevust ning võimaldab nende tõhususe ja tulemuslikkuse monitoorimist. Tähtsustatakse formaal- ja mitteformaalharidus-süsteemide sidustamist ning meetodikate arendamist, mis võimaldavad enam kognitiivset arengut toetavate praktiliste kogemuste omandamist. Erinevate sihtgruppide kaasamiseks rakendatakse piisavalt alternatiivseid ja atraktiivseid õppimismudeleid. Meede 1. Kodanikuhariduse süsteemne koordineerimine ja korraldamine. Meede 2. Eesti elanike teadlikkuse kasvatamine demokraatliku ühiskonna toimimisest, osalemise olulisusest ja

võimalustest ning õigustest ja vastutusest kodanikuna/Kodanikuhariduse sisu ja kvaliteedi parandamine. Meede 3. Vähemaktiivsete ühiskonnagruppide aktiivne kaasamine kodanikuhariduslikesse algatustesse

Probleemianalüüs ja projekti vajaduse põhjendus:

Kodanikuharidus on uue kodanikuühiskonna arengukava esmane prioriteet. Sellest lähtudes peab MTÜ Jaan Tõnissoni Instituut, lähtudes instituudi põhikirjalistest eesmärkidest, oluliseks omaltpoolt aidata kaasa ka poliitilise kultuuri arendamisele, mis on oluliseks aluseks kodanikuühiskonna arengus. Poliitilise hariduse seisukohast puudub hetkel ühtne struktuur ja vorm ning seal hulgas on praktiliselt kasutamata erakondlikud koolitskeskuste võimalused. Vanemates demokraatlikes riikides on osa kodanikuhariduse riiklikust süsteemist pandud suuremate erakondade analüüsi- ja koolitusüksustele. Ka Eestis on ühes erakondliku struktuuri arenguga kaasnenud nende kodanikukoolituse võimekuse kasv. Stiihiliselt tekkinud ja arenenud ning reeglina erakondade rahvusvaheliste partnerite poolt rahastatud kodanikukoolituskogemus oleks otstarbekas haarata kaasa ühtsesse süsteemi.

Projekti meetoodika:

Projekti meetoodikaks tuleb lugeda auditoorset arutelu, mille tulemusena fikseeritakse arvamused ja ettepanekud. Arutelud toimuvad vaba mõttevahetuse formaadis. Meetoodika antud projekti puhul on ka aktiivne projekti ja teema meediakajastus. Kuna projekti oluline eesmärk on ühiskonna teadvustamine probleemi sisust ja olulisusest, vajab see suhteliselt lühikese perioodi jooksul väga aktiivset meediakajastust, mis ärataks tähelepanu. Väga oluliseks projekti puhul on tihe ja aktiivne suhtlemine ja info edastamine haridussüsteemile ja otse õppeasutustele. Kuna MTÜ Jaan Tõnissoni Instituut oma koolitusprogrammidega õpetajatele on väga tunnustatud, loob see hea eelduse koostööks ka poliitilise hariduse harus.

Projekti meeskond ja juhtimine:

1. Projekti juhib projektijuht. Projektijuht koordineerib seminaride ja lõppkonverentsi korraldamist, vastutab seminaridel ja lõppkonverentsil sobivate ettekannetega esinejate leidmise eest, seminaride planeeritud kvoorumi tagamise eest, lõppraporti tehnilise teostamise eest, tegeleb kõigi projektiga seotud igapäevaküsimustega.

2. Seminaride ja konverentsi otsese juhtimise ja igakülgse koostöö eest riigistruktuuridega vastutab Aimar Altosaar (JTI).

3. Projektimeeskonnaga kaasatakse erakondade koolituskeskused. Lõppraporti teostuse eest vastutab projektijuht. Ekspertide ja lektorite ülesandeks on seminaride ja konverentsi tulemuste põhjal ettepanekute ja konkreetsete eesmärkide püstitamine ja hinnangu andmine projekti tulemuslikkusele.

Eeldatavad tulemused:

a) oodatav mõju kodanikuühiskonna üldisemale arengule

Kodanikuharidus on uue, koostatava kodanikuühiskonna arengukava esmane prioriteet ja sealhulgas vaieldamatult ka poliitiline kodanikuharidus. Projekti oluliseks sihtgrupiks on noored, mis annab projekti eduka läbiviimise tulemusena hea aluse noore põlvkonna poliitilise kultuuri ja teadmiste kasutamiseks kodanikuühiskonna arendamisel. Projekti üheks eesmärgiks on erakondlike koolitusekeskuste aktiivne kaasamine õppeprogrammis oleva kodanikuõpetuse programmi. See annab võimaluse õppeprogrammi õpilastele reaalsemaks ja konkreetsemaks muuta. Kuna noored on tulevased poliitikud ja ühiskonnategelased ja neist hakkab lähitulevikus sõltuma riigi areng on äärmiselt oluline poliitilise kultuuri kasvatamine. Poliitiliselt teadlik ja haritud noor on aluseks ka kodanikuühiskonna igakülgsel arengule. Projekti üheks oluliseks eesmärgiks on Eesti vabaühenduste suutlikkuse suurendamine kodanikuühiskonna arendamisel ning kodanikuaktiivsust soodustava keskkonna kujundamisel. Olulise mõjuna tuleb kindlasti arvestada ka kodanikuühenduste enesekindluse ja oma võimekuse tunnetamise kasvu. Kuna projekt on tihedalt seotud riigi ja valitsemisega, annab projekti edukas läbiviimine kodanikuühendustele kindlustunde, et kodanikuühendused suudavad aktiivselt kaasa rääkida ja on riigi ja valitsuse jaoks aktsepteeritavad partnerid ka väga spetsiifiliste teemade käsitlemisel.

b) oodatav mõju taotleja edasisele tegevusele ja võimekusele

Projekt „Kodanikuühiskond ja kodanikuharidus“ läbiviimine MTÜ Jaan Tõnissoni Instituudi (JTI) jaoks on üks oluline etapp MTÜ Jaan Tõnissoni instituut planeeritud pikaajalise strateegia täitmiseks JTI pikaajalise strateegia arengu akadeemiline suund on fikseerinud järgmised eesmärgid:

- Jaan Tõnissoni kaasaegse käsitluse loomine ja tema põhimõtete seostamine tänapäevaga
- Ühistöö ja ühistegevuse, kui ühiskonna sidususe ja jätkusuutlikkuse teoreetiline põhjendamine
- Koostöö mõtteviisi arendamine ühiskonnas
- Inimõigused ja ühiskonna sidusus
- Kodanikukasvatus ja koolitusprogrammid
- Maailmaharidus

Alateemad:

- Rahvusliku Edenemise Kongressi korraldamine
- Koolitus
- Kirjastus-ja meediategevus.

Strateegia punktid:

Ühistöö ja ühistegevuse, kui ühiskonna sidususe ja jätkusuutlikkuse teoreetiline põhjendamine ja koostöö ideoloogia väljatöötamine ja levitamine on otseselt seotud projekti eesmärkidega. Projekti läbiviimine annab ühingule vaieldamatult väga palju kogemusi suhtlemisel, meedia ja erinevate koostööpartneritega. Projekt on oluline infoallikas JTI teiste projektide alustamisel ja läbiviimisel. Projekti edukas läbiviimine on ka üheks eelduseks JTI kui sõltumatu ja iseseisvat analüütilist võimekust omava „watchdogi“ arendamiseks. Projekti ja selle käiku on planeeritud kajastada erinevates meediaväljaannetes. See omakorda on kahtlemata eeldus tutvustamiseks ühingu ja ühingu eesmärke. Võib väita, et tänu projektile on ühing ka ise teadvustanud oma võimekust ja suutlikkust suuremahulisi projekte läbi viia, mis on eelduseks ühingu jätkusuutlikkusele.

c) oodatav mõju sihtgruppidele ja lõppkasusaajale

Projekti sihtrühmaks on kogu riigi elanikond, kuid on peamiselt fokuseeritud noortele, haridusasutustele, vabaihenduste katusorganisatsioonidele ja poliitilistele struktuuridele. Projekt tõstab esile ühiskonnasidusust ühiste poliitiliste väärtuste jagamise ja usalduse kontekstis ning loob kodanikele avatud välja diskussiooniks kodanikuhariduse kõigi vormide üle. See peaks tooma kaasa kodanikuühiskondliku mõtlemise leviku ning tihendama avaliku- ja kodanikuühendusliku sektori koostööd. Olulise mõjuna tuleb kindlasti arvestada ka kodanikuühenduste enesekindluse ja oma võimekuse tunnetamise kasvu. Kuna projekt on tihedalt seotud riigi ja valitsemisega, annab projekti edukas läbiviimine kodanikuühendustele kindlustunde, et kodanikuühendused suudavad kaasa rääkida ja on riigi ja valitsuse jaoks aktsepteeritavad partnerid ka väga spetsiifiliste teemade käsitlemisel. Riigistruktuuride jaoks on projekti edukas läbiviimine oluline infoallikas ja koostöökogemus kodanikuühendustega spetsiifiliste kodanikukasvatusega seotud probleemide lahendamise otsimisel. Edukaks tööks on oluline saada kätte infot väga erinevatel tasanditel. Projekti olulise osana toimuva konverentsi eesmärgiks on tutvustada suuremale auditooriumile (planeeritud kuni 75 osalejat) kolme esimese seminari jooksul arutatut ning kaardistada konverentsi käigus konkreetseid probleeme ja ettepanekud. Oodatud tulemuseks oleksid ka konkreetseid ettepanekud, kuidas süvendada usaldust riiklike kodanikuhariduslike struktuuride, vabaienduslike- ja erakondlike koolitusasutuste vahel. Lõppkonverentsile on oodatud poliitikud, haridusametnikud, kodanikuühenduste esindajad, ajakirjanikud ja õpilas- ja üliõpilasorganisatsioonide esindajad ning teised teemast huvitatud. Konverents võtab vastu ühisdeklaratsiooni projekti teemal, mis võiks olla kodanikuhariduse vallas üheks sisendiks valitsus- ja kodanikuühiskondlikele struktuuridele edasise töö planeerimisel. Lõppkasusaajaks tuleb lugeda kogu Eesti ühiskonda, kuna projekti eesmärgiks on tugevdada riigistruktuuride, kodanike ja kodanikuühenduste koostööd konkreetse eesmärgi saavutamiseks, milleks projektipõhiselt on kodanikuühiskonna ja kodanikuhariduse arendamine.

Täpsem info projekti kohta telefonil 53 909 601 või elektronpost: jti.liina@gmail.com

Projekti finantseerib lähtudes Hasartmängumaksu Nõukogu 20. septembri 2010 otsusest nr.9
Haridus- ja Teadusministeerium